

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM
VAZIRLIGI HUZURIDAGI BOSH ILMIY-METODIK MARKAZ**

**TA'LIMNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA
PEDAGOG KADRLARNI QAYTA TAYYORLASH
VA MALAKASINI OSHIRISH: ZAMONAVIY
YONDASHUVLAR VA INNOVATSIYALAR**

onlayn ilmiy-amaliy anjuman

2021 yil, 25 fevral

“Ta'limni raqamlashtirish sharoitida pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish: zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalar” mavzusida ilmiy anjuman materiallari (2021 yil 25 fevral, Toshkent) / O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi huzuridagi Bosh ilmiy-metodik markaz

ILMIY QO'MITA TARKIBI:

- Raislar:** **F.T.Esanboboyev** – O'zbekiston respublikasi oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi boshqarma boshlig'i, p.f.f.d (PhD)
T.T. Shoymardonov – Bosh ilmiy-metodik markaz direktori, p.f.f.d (PhD)
F.M.Zakirova – TATU huzuridagi tarmoq markaz direktori, p.f.d., professor
- A'zolari:**
1. I.Isomov – Bosh ilmiy-metodik markaz direktori o'rinbosari
 2. B.Adizov – BuxDU huzuridagi mintaqaviy markaz direktori, p.f.d., professor
 3. Z.Mirzayeva – ToshDO`TAU huzuridagi tarmoq markaz direktori, fil.f.d., professor
 4. Y.Ergashov – Bosh ilmiy-metodik markaz bo`lim boshlig`i, f.-m.f.d., (DSc), dotsent
 5. M.Innazarov – Bosh ilmiy-metodik markaz bo`lim boshlig`i, p.f.f.d (PhD)
 6. A.Djurayev, Bosh ilmiy-metodik markaz bo`lim boshlig`i, p.f.f.d (PhD)
 7. A.Obidov – Bosh ilmiy-metodik markaz bo`lim boshlig`i, p.f.f.d (PhD)
 8. O.Oripov – Bosh ilmiy-metodik markaz bo`lim boshlig`i, q.x.f.f.d (PhD)
 9. N.Xaqnazarova – Bosh ilmiy-metodik markaz bo`lim boshlig`i, p.f.f.d (PhD)
 10. Sh.Adashboyev – Bosh ilmiy-metodik markaz tayanch doktoranti
 11. Sh.Fayzullayeva – Bosh ilmiy-metodik markaz xodimi
 12. E.Buriyev - Bosh ilmiy-metodik markaz tayanch doktoranti

Maqolalar mazmuni va ulardagi ma'lumotlar mualliflarning qarashlarini ifodalaydi.

The content and information publications reflect the authors' point of view.

Содержание и информации публикаций отражает точки зрения авторов.

МУНДАРИЖА □ CONTENTS □ СОДЕРЖАНИЕ

1-ШЎБА. РАҲБАР ВА ПЕДАГОГ КАДРЛАРНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ ТИЗИМИДА ЗАМОНАВИЙ ЁНДАШУВЛАР, ИННОВАЦИЯЛАР ВА ХАЛҚАРО ТАЖРИБАЛАР

1. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УЧЕБНОГО ПЛАНА ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ ПО НАПРАВЛЕНИЮ «РАДИОЭЛЕКТРОННЫЕ УСТРОЙСТВА И СИСТЕМЫ». Закирова Ф.М.....	8
2. КРЕАТИВ ФИКРЛАШГА ЙЎНАЛТИРИЛГАН ХОРИЖИЙ ТАЖРИБАЛАР. Адизов Б.Р.....	11
3. КОМПЕТЕНТЛИККА ЙЎНАЛТИРИЛГАН КАСБИЙ ТАЪЛИМНИНГ ИЛМИЙ АСОСЛАРИ. Эсанбобоев Ф., Эшмаматов И.....	17
4. МАЛАКА ОШИРИШ ЖАРАЁНИДА ПЕДАГОГ КАДРЛАРНИНГ ИННОВАЦИОН САЛОҲИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ. Шаропов Ш., Кушарбаев Дж.У.....	20
5. АКАДЕМИК ЛИЦЕЙ РАҲБАР ВА ПЕДАГОГ ХОДИМЛАРИНИ ҲАЁТ ДАВОМИДА ЎҚИТИШ ТАМОЙИЛИ АСОСИДАГИ УЗЛУКСИЗ МАЛАКА ОШИРИШ ТИЗИМИНИ ЙЎЛГА ҚЎЙИШ. Исомов И.....	22
6. ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ ТРАНСФОРМАЦИЯСИ ДАВР ТАЛАБИ. Эргашов Ё.С., Саъдиев В.А.....	24
7. INNOVATIVE ENGLISH TEACHING FOR IN-SERVICE CLASS LEARNING. Tashkenbaeva U.A., Khazratova G.Sh.	26
8. МОДЕРНИЗАЦИЯ ПРОЕКТИРОВАНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ ПЕРЕПОДГОТОВКИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ: ЦЕЛИ, ЗАДАЧИ И НОВЫЕ МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ. Швайко В.Г.....	28
9. ТАЪЛИМДА ИНТЕГРАЦИЯЛАШГАН ТЕХНОЛОГИЯ. Мирзаева З.И., Икромов У.Ҳ.....	30
10. ТАЪЛИМ СИФАТИНИ ТАЪМИНЛАШ СТРАТЕГИЯСИНИ ИШЛАБ ЧИҚИШДА РАҲБАР КАДРЛАР КАСБИЙ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ ЙЎЛЛАРИ. Джураев А.С.....	32
11. ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСИ ТРАНСФОРМАЦИЯСИНИНГ ТАШКИЛИЙ-ПЕДАГОГИК ШАРТ-ШАРОИТЛАРИ. Саъдиев В.....	37
12. РИВОЖЛАНГАН МАМЛАКАТЛАРДА МАЛАКА ОШИРИШ МОДЕЛЛАРИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ. Мирсолиева М.Т.....	40
13. THE EFFICIENCY OF USING ROTATION METHOD IN TEACHING/LEARNING FOREIGN LANGUAGE IN THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT SYSTEM. Giyasova U.E.....	45
14. IN AN AMBITIOUS EDUCATION SYSTEM, IMPROVING THE STANDARD OF EDUCATION. Khazratova G., Suyinova E.....	47
15. MODULAR PRINCIPLE TRAINING: "SITUATION AND BEHAVIOUR MODELLING" IN THE POSTGRADUATE EDUCATION OF OBSTETRICIANS AND GYNAECOLOGISTS. Agababyan L.R., Makhmudova S.E., Nasirova Z.A.....	48
16. ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА РАҲБАР КАДРЛАРНИНГ ИННОВАЦИОН ФАОЛИЯТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ТАКОМИЛЛАШТИРИШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ. Насруллаев Т.И.....	51
17. UMUMTA'LIM MAKTABLARINING PEDAGOG XODIMLARINI MALAKA OSHIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZARURIYATI VA AHAMIYATI. Ubaydullayeva M. Sh.	54
18. TILNING KREATIV KOMPETENTLIGI VA UNING TAKOMILLASHISHI. Muhammedova G.....	56
19. TAYANCH KOMP MONIYATI VA UNI TA'LIM JARAYONIDAGI SAMARADORLIGI. Gafurova Z.O.....	57
20. ПЕДАГОГ ХОДИМЛАРГА ҚЎЙИЛГАН ТАЛАБЛАР ВА УЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ АСОСЛАРИ. Абдуллаева Р.М.....	59
21. МАВЗУГА АМАЛИЁТ СИНГДИРИЛСА.... Артикбаев А., Эшқобилов А.....	63
22. ПЕДАГОГ КАДРЛАРНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ ТИЗИМИДА ЎҚУВ МАШҒУЛОТЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШГА ЎЗИГА ХОС ЁНДАШУВЛАР. Абдалова С.Р.....	64
23. БЕНЧМАРКИНГНИНГ ОЛИЙ ТАЪЛИМДА ТАЪЛИМ СИФАТИНИ ОШИРИШДАГИ ЎРНИ. Искандаров М.Ю.....	66

24. ТЕХНИКА ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА ЗАМОНАВИЙ ЎҚУВ МАШҒУЛОТЛАРИНИ ТАШКИЛ ҚИЛИШДА “POWER SAVING” ТЕХНОЛОГИЯСИ. Рахимов З.Т.....	69
25. БОШКАРУВ ОДОБИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ. Лутфуллаев У.Л., Лутфуллаев Ғ.У., Қобилова Ш.Ш.....	73
26. ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГИЯ ФАНИНИ ЎҚИТИШДА ДИПЛОМДАН КЕЙИНГИ ТАЪЛИМНИ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ. Лутфуллаев У.Л., Лутфуллаев Ғ.У., Қобилова Ш.Ш.....	75
27. ТРАНСПОРТ ТИЗИМИДА ФАОЛИЯТ ОЛИБ БОРУВЧИ ПЕДАГОГ КАДРЛАРНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШДА ЗАМОНАВИЙ ЁНДАШУВЛАР. Каюмов С.Н.....	77
28. БЎЛАЖАК МУҲАНДИСЛАРНИНГ МАТЕМАТИК ТАЙЁРГАРЛИГИНИ АМАЛИЁТГА ТАДБИҚ ЭТИШНИНГ АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ. Мовлонов М. Қ.....	79
29. ВРАЧЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШДА ТАЪЛИМ СИФАТИНИНГ ОШИРИШНИНГ АЙРИМ ЖИҲАТЛАРИ. Осланов А.А., Кадиров Ж.Ф.....	81
30. ПЕДАГОГ КАДРЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ ТИЗИМИДА ЗАМОНАВИЙ ЁНДАШУВЛАРГА ДОИР ФИКР ВА МУЛОҲАЗАЛАР. Эргашев З., Жумаев Ҳ.....	84
31. ОТМ ПЕДАГОГ ХОДИМЛАРИНИНГ КАСБИЙ ИННОВАЦИОН ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ - ИЖТИМОИЙ-ПЕДАГОГИК МУАММО СИФАТИДА. Мамажонов И.Ғ.....	85
32. НЕФТ ВА ГАЗ САНОАТИ ИҚТИСОДЧИ-МУҲАНДИС КАДРЛАРИ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШГА ДОИР МУАММО ВА ЕЧИМЛАР. Бобожонова З. Ш.....	88
33. ИЛМИЙ-ТАЪЛИМ СОҲАСИДА ТЕХНОЛОГИЯЛАР ТРАНСФЕРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ХОРИЖИЙ ТАЖРИБАСИ. Очилов Х.А.....	90
34. РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ШАРОИТИДА КИЧИК БИЗНЕС БОШҚАРУВИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШДА РАҲБАР КАДРЛАРНИНГ ЎРНИ. Махмудова Д.Р.....	94
35. РЕФОРМА МЕДИЦИНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ — ВАЖНЫЙ КОМПОНЕНТ СВЕТСКОГО ОБЩЕСТВА. Хакимова С.З., Гаффарова П.А., Шомирзаева Ш.С.....	96
36. ЎҚИТУВЧИ КАСБИЙ МАҲОРАТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ – ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА МАЛАКА ОШИРИШНИНГ МУҲИМ ЙЎНАЛИШИ. Раджабова С. Ф., Умиджанова М. Л.	97
37. УЗЛУКСИЗ ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ПЕДАГОГ КАДРЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ ВА ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШНИНГ САМАРАЛИ ЎРНИ. Раджабова С.Ф., Умиджанова М.Л.....	100
38. ЎҚИТУВЧИНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШДА ТАЪЛИМ МАЗМУНИНИ ОПТИМАЛ ТАНЛАШ – УНИ ТАЪСИРЧАНЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ МУҲИМ ВОСИТАСИ. Раджабова С.Ф.....	103
39. ПОЗИТИВНЫЕ СТОРОНЫ СИСТЕМЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ США ДЛЯ УЗБЕКСКИХ СПЕЦИАЛИСТОВ. Махамдалиева М.А., Ахунова Д.Х., Норматова Г.К.....	105
40. ПРИМЕНЕНИЕ МЕДИАОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ОБУЧЕНИИ МАГИСТРАНТОВ ЭЛЕКТРОМЕХАНИКОВ НА БАЗЕ ТГТрУ. Раджибаев Д.О., Махмасалаев Т.М..	107
41. МЕХАНИЗМЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИИ, ПРОЕКТИРОВАНИЯ И МОДЕЛИРОВАНИЯ ПРОЦЕССА ПЕРЕПОДГОТОВКИ И ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ. Мавлянов А., Ачилов Г., Зарипов Э.....	109
42. ТошДТУ ТИЗИМИДА ЎҚУВ ЖАРАЁНИ ВА ЎҚУВ-УСЛУБИЙ ФАОЛИЯТНИ МОДЕРНИЗАЦИЯЛАШ ВА ИННОВАЦИОН ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ ЖОРИЙ ЭТИШ. Хромова Г.А., Таджиева Ш.Г.....	111
43. МУЛЬТИМЕДИА ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ТАЪЛИМДА: ТАРИХГА НАЗАР. Бўриев Э. А.....	114
44. THE USE OF ONLINE TESTING FOR MONITORING QUALITY ASSURANCE IN QUALIFICATION UPGRADING AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT. Taktasheva D. R.....	117
45. ГЕРМАНИЯ ТАЪЛИМ ТИЗИМИ: “ДУАЛ” ТАЪЛИМИ, УНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ. Авезова Г.С.....	119
46. МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДА ЎЗБЕКИСТОНДА ДИДАКТИКА ВА ЎҚИТИШ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИНГ ТАКОМИЛЛАШИШИ. Курбонова Ў.У.....	121
47. ПРЕВРАЩЕНИЕ ЦЕЛЕЙ ОБУЧЕНИЯ В ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ. Юсупова Ш. Б., Алламова Ш.Т... ..	124
48. ЭЛЕКТРОННЫЙ ЯЗЫКОВОЙ ПОРТФЕЛЬ И МОДУЛЬ «НАВЫКИ САМОСТОЯТЕЛЬНОГО ИЗУЧЕНИЯ» В ПРОГРАММЕ ПОДГОТОВКИ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА. Уразбаев Х.И.....	127
49. ВВЕДЕНИЕ СИМУЛЯЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ В ПРОГРАММУ РЕЗИДЕНТОВ МАГИСТРАТУРЫ ВО 2-КЛИНИКЕ САМАРКАНДСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО МЕДИЦИНСКОГО ИНСТИТУТА. Шамсиев Ж.А., Махмудов З.М., Данияров Э.С., Исаков А.М.....	131

50. МАЛАКАЛИ КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШГА ТАЪЛИМНИНГ ҚУЙИ БЎҒИНЛАРИДАНОҚ ЭЪТИБОР ҚАРАТИШ ЗАРУР. Юлдашева Д.Н.	133
51. ПЕДАГОГ ХОДИМЛАРНИ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ БЎЙИЧА БАЪЗИ МУЛОҲАЗАЛАР. Юсупов А.И.	138
52. ВОЛОНТЁРЛИК ФАОЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ЁШЛАРНИНГ ИЖТИМОЙ ФАОЛЛИГИНИ ОШИРИШ. Қудратов А.М.	140

2-ШЎҒБА. ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА МАЛАКА ОШИРИШ ЖАРАЁНЛАРИНИ МАСОФАВИЙ ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ АСОСИДА ТАШКИЛ ЭТИШ

1. ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ ЭЛЕКТРОННОГО ОБУЧЕНИЯ В ПОДГОТОВКЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ. Гайсёнок В.А., Брезгунова И.В., Наумович О.А., Максимов С.И., Швайко В.Г.	147
2. МАСОФАВИЙ КУРС ВА УЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТАМОЙИЛЛАРИ. Шоймардонов Т., Буриев Э.	149
3. МАСОФАВИЙ МАЛАКА ОШИРИШ ЖАРАЁНЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШДА ТАЪЛИМ ДАСТУРЛАРИНИНГ ЎРНИ. Инназаров М., Обидов А.	154
4. МАСОФАВИЙ ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИДА ИНФОГРАФИКАНИНГ ЎРНИ. Адашбоев Ш.	157
5. ОЛИЙ ТАЪЛИМНИНГ МАЛАКА ОШИРИШ ТИЗИМИДА МАСОФАВИЙ ЎҚИТИШНИНГ АҲАМИЯТИ. Исканова Г.Х., Ташкенбаева У.А.	159
6. ТИНГЛОВЧИЛАРНИНГ РАҚАМЛИ САВОДХОНЛИГИНИ МАСОФАВИЙ ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ АСОСИДА ОШИРИШНИНГ ДОЛЗАРБ УСУЛЛАРИ. Хабибуллаев Р.А., Умаров И.С., Мирзакулов Х.Ч.	162
7. МУТАХАССИСЛАР ТАЙЁРЛАШ ТИЗИМИДА КЕЙС-СТАДИ ТЕХНОЛОГИЯСИНИНГ АҲАМИЯТИ. Баратов Д.Х., Жуманиязов Б.Ж.	164
8. АХБОРОТ-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINING O'QUV JARAYONIDAGI O'RNI. Begimqulov H.Sh.	167
9. COMMUNITY OF INQUIRY FRAMEWORK. Kosimov A.	169
10. PROFESSIONAL TAYYORGARLIKNI TA'MINLASHDA AXBOROTLASHTIRILGAN TA'LIM MUHITINI TAKOMILLASHTIRISH. Gaffarov L.X.	171
11. TIBBIY XIZMAT KO'RSATUVCHI TADBIRKORLIK MUASSASALARINING YAGONA ELEKTRON NAVBAT AXBOROT TIZIMI AHAMIYATI. Babadjanov E.S., Asqarov Q.	172
12. AXBOROT-KOMMUNIKATSION TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANIB TA'LIMNI TASHKIL ETISH. To'xtasheva N. Q.	176
13. ALOQA TARMOQLARI RIVOJLANISHINING TA'LIM RESURSLARIGA TA'SIRI (MASOFAVIY MALAKA OSHIRISH TIZIMI MISOLIDA). Nomozov H. S.	178
14. PEDAGOG KADRLARNING MILLIY ELEKTRON TARMOQ ASOSIDA MASOFADAN MALAKASINI OSHIRISHNI TASHKIL ETISHNING METODIK TIZIMI. Nomozov H.S.	180
15. ПАНДЕМИЯ ШАРОИТИДА МАСОФАДАН ЎҚИТИШНИ ТАШКИЛ ЭТИШ МАСАЛАЛАРИГА ДОИР. Абдуллазизов А.Х.	183
16. “ИЛМИЙ ВА ИННОВАЦИОН ФАОЛИЯТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ” МОДУЛИНИ МАСОФАВИЙ ЎҚИТИШНИНГ ИЛГОР ТАЖРИБАСИ. Навруз-Зода Б.Н.	188
17. ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИ МАЛАКА ОШИРИШ БОСҚИЧИДА КИМЁ ФАНИ ЎҚИТИШ ЖАРАЁНИДА АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ. Амонов М.Р.	192
18. ЮРИДИК БИЛИМ БЕРИШ ВА МАЛАКА ОШИРИШ ТИЗИМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШНИНГ ЯНГИ УФҚЛАРИ. Джурабаев А.М., Ибодов А.И., Бекназаров Ш.Қ.	195
19. DISTANCE LEARNING: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES. Khushboqov B.Kh.	198
20. КЕЙС-СТАДИ ТЕХНОЛОГИЯСИДАН ФОЙДАЛАНИБ ТАЛАБАЛАРНИНГ МАСОФАВИЙ ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ АСОСИДА ПЕДАГОГИК МАҲОРАТИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ. Казоков Р.Т.	200
21. МАСОФАВИЙ ЎҚИТИШНИНГ МУЛЬТИМЕДИА ВОСИТАЛАРИ ЁРДАМИДА ТАШКИЛИЙ-МЕТОДОЛОГИК АСОСИ. Мухитдинова М. Р.	202
22. ПОСЛЕДИПЛОМНОЕ ОБУЧЕНИЕ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ. Рахметова М.Р.	205

23. РАҲБАР ВА ПЕДАГОГ КАДРЛАРНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ ТИЗИМИДА ВЕБИНАР ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ Қўллашнинг аҳамияти. Сайидова Н.С., Жўраев И.И.....	207
24. PEDAGOG KADRLARNI QAYTA TAYYORLASH VA MALAKASINI OSHIRISH JARAYONLARINI MASOFALI TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA TASHKIL ETISH. Sayidova N.S.....	213
25. ПЕДАГОГИК ДИЗАЙН – МАСОФАВИЙ КУРСЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ АСОСИ СИФАТИДА. Адашбоев Ш.....	228
26. РАҲБАР КАДРЛАР УЧУН МАСОФАВИЙ МАЛАКА ОШИРИШ КУРСЛАРИНИНГ ЗАМОНАВИЙ ШАКЛЛАРИ. Сапаев Ф.Б.	221
27. ОРГАНИЗАЦИЯ ЭЛЕКТРОННОГО ОБУЧЕНИЯ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ MOODLE НА БАЗЕ ТГТрУ. Хромов С.А., Амиркулов А.Ш., Самадов П.Х.	223
28. ПАНДЕМИЯ ШАРОИТИДА МАСОФАВИЙ ТАЪЛИМ ХИЗМАТЛАРИНИНГ ТРАНСФОРМАЦИЯСИ. Файзуллаева Н.С.	225
29. MOODLE ТАЪЛИМНИ БОШҚАРИШ ТИЗИМИ АСОСИДА Ўқув жараёнини таъкил этиш ва бошқариш. Умарова Ш.Г.	231

3-ШЎБА. МАЛАКА ОШИРИШ ЖАРАЁНИГА КРЕДИТ-МОДУЛЬ ТИЗИМИНИ БОСҚИЧМА-БОСҚИЧ ЖОРИЙ ҚИЛИШ

1. КРЕДИТ-МОДУЛЬ ТИЗИМИНИ ОЛИЙ ТАЪЛИМ ПЕДАГОГ ХОДИМЛАРИНИ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШГА ТАДБИҚ ЭТИШГА ДОИР АЙРИМ ТАВСИЯЛАР. Рахматов И.И., Мухаммедов Ш.М.	236
2. КРЕДИТ-МОДУЛЬ ТИЗИМИДА ТАЪЛИМ СИФАТИНИ ОШИРИШНИНГ ЎЗИГА ХОС ЖИХАТЛАРИ. Мамаев Б.Н., Носиров Х.Б.	242
3. ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ КРЕДИТ-МОДУЛЬ ТИЗИМИДА ПЕДАГОГЛАРНИНГ Ўрни ва аҳамияти. Файзуллаева Ш.К.	245
4. ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА КРЕДИТ-МОДУЛЬ ТИЗИМИ АСОСИДА ТАЛАБАЛАРНИ БАҲОЛАШ ТАРТИБИ. Акрамова Ф.А.	247
5. ТАЪЛИМНИНГ ХАЛҚАРОЛАШТИРИШ МУАММОСИНИ ЎРГАНИШДА КРЕДИТ-МОДУЛЬ ТИЗИМИНИНГ АҲАМИЯТИ. Акрамова Х.А.	249
6. ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА КРЕДИТ-МОДУЛЬ ТИЗИМИ АСОСИДА ТАЪЛИМ ЖАРАЁНЛАРИНИ РЕЖАЛАШТИРИШ ВА ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ АҲАМИЯТИ. Валиева Ш.Р.	252
7. КРЕДИТ МОДУЛЬ ТИЗИМИ НИМА?. Казоқов Р.Т., Джурабаев А.М.	254
8. КРЕДИТ МОДУЛЬ ТИЗИМИ ТАРИХИ. Махкамбаев А.Х., Тўраев Б.Б., Ражабов Ш.А.	256
9. КРЕДИТ-МОДУЛЬ ТИЗИМИДА Ўқув жараёнининг таъминоти ва таълим натижаларини баҳолаш усуллари. Насруллаев Т.И.	258

МАЛАКАЛИ КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШГА ТАЪЛИМНИНГ ҚУЙИ БЎҒИНЛАРИДАНОҚ ЭЪТИБОР ҚАРАТИШ ЗАРУР

Юлдашева Д.Н.

Бухоро давлат университети ҳузуридаги педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш минтақавий маркази

Таълим мақсади—давлат томонидан таълим олдига қўйилган ижтимоий буюртмадир. Ижтимоий буюртма: «Муайян фан ёки ўқув предмети таълим тизимида нима учун ўқитилипти?» деган саволга жавоб беради.

Давлат жамиятнинг тараққиёт даражасидан ҳамда уни ривожлантириш учун белгиланган мақсад ва вазифалардан келиб чиққан ҳолда таълим тизими олдига муайян буюртма беради. Бу буюртманинг бажарилиши жамиятнинг ижтимоий эҳтиёжларини қондиради, иқтисодий салоҳиятини юксалтиради, давлат томонидан белгиланган ягона мақсад йўлида фуқароларнинг маънавий-маърифий қиёфасини уйғунлаштиради, ривожланишга тўсиқ бўлувчи муаммоларни ҳал этади. Бу эса пировард натижада жамият аъзоларининг умумий фаровонлигини таъминлашга олиб келади. Давлат буюртмасида фан ва таълимнинг ривожланиш ҳамда интегратсион ҳолати, бошқарув, таъминот тизимининг даражаси, жамият ва шахс орзу-умидларининг муштараклиги кабилар диққат марказда бўлиб, муайян ҳужжат билан расмийлаштирилади. Бу республикамизда «Таълим тўғрисида»ги Қонун (2020) ҳамда малака талаб(ДТС)ларидир.

Давлат буюртмаси асосида таълимнинг умумий мақсади белгилаб берилади. Давлат сиёсатининг устувор йўналиши сифатида таълим-тарбиянинг мақсади ягона бўлиб, бу яхлитлик давлат, жамият ва унинг аъзолари муносабатлари билан белгиланади. Шу боис республикамизда таълимнинг умумий мақсади негизида ижодий ва мустақил фикрловчи ҳамда маънавий-мафкуравий қиёфаси жамиятнинг бош ғояси билан уйғунлашган шахсни тарбиялаш мўлжали ётади. Таълимнинг умумий мақсади эса ҳар бир ўқув предмети ёки фаннинг мақсад ва вазифаларини белгилаб олишни тақозо этадики, бу, хусусан, умумий ўрта, ўрта махсус таълимнинг давлат таълим стандарти ва ўқув дастурида берилган она тили таълими мақсадида ўзининг яққол ифодасини топган: “Она тили таълими олдига қуйидаги бош мақсад туради: у болаларда ижодийлик, мустақил фикрлаш, ижодий фикр маҳсулини нутқ шaroитига мос равишда оғзаки ва ёзма шаклларда тўғри, равон ифодалаш кўникмаларини шакллантириш ва ривожлантиришга қаратилиши лозим.” Кўринадики, она тили таълими мақсади таълимнинг умумий мақсадига уйғун бўлиб, унинг икки талабини ўзида жузъийлаштиради:

1) таълим олувчида ижодий ва мустақил фикрлаш малакасини қарор топтириш;

2) таълим олувчининг ҳар томонлама етук шахс сифатида камол топишини таъминлаш.

Демак, она тили имкониятларини эгаллаш ҳамда шу асосда баркамол инсон сифатида шаклланишига бўлган талаб бу ўқув предмети ёки фан тадриси (методикаси) олдига жуда кўп вазифаларни қўяди. Кўринадики, таълим муассасаларида олиб борилаётган ишлар ўқувчиларнинг ўзи мазкур малака ва кўникмаларни шакллантиришига қаратилади. Таълим усули, мазмуни, таълим воситалари ана шу улкан ва улуг вазифаларнинг аниқ ва пухта бажарилишига йўналтирилган бўлиши лозим.

XX асрнинг 90-йиллигидан бошлаб, яъни миллий истиқлол даврида ўрта умумтаълим ўқувчиларини мустақил фикрлашга ва уларда ижодий фаолият кўрсатиш кўникмаларини шакллантириш ҳамда ривожлантиришга – фикр маҳсулини оғзаки ва ёзма шаклларда тўғри, равон, содда, шунингдек, тингловчига тушунарли тарзда етказа оладиган ижодий тафаккур соҳибини етиштиришга эътибор кучайди. Ўрта махсус таълимнинг она тили машғулотлари зиммасига эса ихтисосий нутқи шаклланган ва ривожланган ижодий тафаккур соҳибини жамиятга тайёрлаб бериш масъулияти юкланди. Барча ўқув фанларининг хусусий мақсадлари таълимнинг умумий бош мақсадига мутаносиб тарзда белгиланади ва бугунги кун таълим мазмунига мувофиқ ўқувчига таълим жараёнида назарий билим асосларидан фойдаланиш ижодий фаолият кўрсатиш, яъни ижодий амалий фаолият учунгина зарур бўлади, холос. Том маънода, бугунги кун мактаб, лицей ҳамда касб-хунар коллежи таълим-тарбиясини кўрган ўқувчи назарий билимлар соҳибига эмас, балки билимлардан ижодий фойдалана оладиган ижодкор, тадбиркор бўлиб етишиши назарда тутилмоқда. Таълимни рақамлаштириш шароитида педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш йўналишининг бош талаби ҳам ана шу масала билан ҳамоҳангдир.

Кейинги йилларда яратилаётган ўқув-методик мажмуаларда иллюстратив материалларга алоҳида эътибор берилмоқда. Бу ўз навбатида таълим жараёнини дидактик жиҳатдан таъминлаш имконини беради. Жумладан, она тилидан яратилган ўқув-методик мажмуаларнинг муҳим аҳамияти шундаки, улар таълим жараёнини чуқур таҳлил қилиш, ўқувчиларнинг она тили бойликларини эгаллаш ва унинг кенг имкониятларидан фойдаланиш соҳасида тўплаган малака ва кўникмаларини текшириш натижаларига асосланган илмий хулосаларга таянилиб такомиллаштириляпти. Бу яхши, албатта. (Аммо ўрта умумтаълим мактаблари ҳамда ўрта махсус таълимнинг она тили дарсликларида айнан бир мавзунинг гоҳ анъанавий, гоҳ шакл-вазифавий, гоҳ тавсифий талқинларига мурожаат этилган ҳолатда турлича фойдаланиши, боз устига, бундай «кемтиклик»ларнинг олий таълимга кириш тестларига ҳам айнан кўчиши ҳафсалани пир этади. Зеро, республикамизда амалда бўлган бир неча тилшунослик мактабларининг назарий қарашлари айрим ўринларда бир-бирини рад этишини яхши биламиз. Назариётчиларнинг ўзлари бир тўхтамга

келмаган талқинлар(масалан, *-дек, -дай, -ча* аффиксларини анъанавий тилшунослик равиш ясовчи (эскича, янгича) сифатида талқин этса, шакл-вазифавий талқинчилар *-дек, -дай, -ча* аффиксларини *каби* кўмакчисининг маънодоши (*ой каби мафтункор, ойдек мафтункор, ойча мафтункор, ой мисоли мафтункор*) деб тушунтирадилар ва ҳ.)ни мактаб ёки ўрта бўғин дарсликлари орқали ўқувчилар ҳукмига чиқарилаётганлиги ачинарли.)

Жамият тараққий этиб борган сари таълимнинг жамият ҳаёти, шахс фаолиятини ривожлантиришдаги аҳамияти ортади. Дастлаб бу соҳадаги камчиликлар кўзга ташланди ва ҳал қилиниши лозим бўлган долзарб муаммолар кўлами белгиланди. Ана шундай эҳтиёж туфайли ХХ асрнинг 90-йилларидан кейин Ўзбекистонимизда бутун таълим тизимининг мазмунини, шу жумладан, она тили ўқув предмети мазмунини янгилашга зарурат туғилди[1]. Шу ўринда таълим жараёни олдида давлат ва жамият томонидан қўйилган ижтимоий буюртма талабидан келиб чиқиб она тили таълимининг мақсади, мазмуни, воситалари, усул ва методлари янгидан белгиланди. Табиийки, таълим мақсади ва мазмунини ҳар бир давлат ўзи яшаётган жамият эҳтиёжларига, ўқув жараёни хусусиятларига мос равишда белгилайди.

Таълим мақсади таълим жараёнини, таълим моҳиятини, унинг мазмуни, воситалари, усули, ўқитувчи~ўқувчи муносабатлари ва, ниҳоят, унинг самарасини белгилаб берадики, бу жамиятнинг бўлғуси тараққиёт йўналишини белгилайди. Демак, таълим олдида қўйилган ижтимоий буюртма талаби жамиятдан озикланади ва айнаи замонда жамият келажагини белгилайди. Ижтимоий буюртма талаби, табиийки, муайян синф учун танланган ўқув материалларининг ҳажми, мазмуни, тил қурилиши ва баён этилиш усулининг давр руҳиятига мос равишда ўзгариб туришини тақозо этади. Ижтимоий тараққиётнинг жадаллашуви, фан-техниканинг юксалиши, ижтимоий-педагогик омилларнинг кўпайиши, тўғрироғи, илм-фан, техника тараққиёти баъзан «ортидан қувиб етолмайдиган даражада» ривожланаётган даврда улғаяётган болани бир қолипга тушиб қолган меъёрлар асосида шунчаки ўқитиб бўлмайди. Буни оддий ўқитувчидан тортиб методист-олиму дидактларгача аниқ сезиб турибди. Шундай бўлса-да, бугунги кунда таълим мақсади ва таълим мазмуни уйғунлашувида тўла мувофиқлик бор деб айта олмаймиз. Бу куйидагилар мисолида яққол намоён бўлади:

–таълим жараёнининг тўғри шаклланиши кўп жиҳатдан ўқувчи учун тушунарли ва самарали бўлган ўқув материалига, унинг таълим мақсади талабларига айнан мос келишига боғлиқ. Ўқув материалининг фақат дарслик билангина чегараланаётганлиги, зарурий ахборот банкларининг (жумладан, она тилини ўқитишда хилма-хил мақсадли луғат, қомус, маълумотнома, кўргазмали қуроллар, уларнинг электрон вариантлари, компьютер дастурлари в.ҳ.) ҳамон етишмаслиги;

–таълим жараёнининг ҳажми, материали, усули–оддийдан то мураккабгача таълим мақсади ва мазмунига мос педагогик, психологик меъёрларга таянилган ҳолда танланишига чуқур эътибор қаратмаслик;

– дедуктив усуллар асосида дарс ўтишга одатланиб қолган ўқитувчининг ўқувчи шахсига таълим жараёнининг субъекти сифатида қарашни назардан кочириши.

Ҳар қандай таълим жараёни эмас, балки ўқувчида ижодий, мустақил фаолият кўрсатиш кўникмасини ривожлантиришга қаратилган ўқув-билув жараёнигина ўқувчиларнинг ақлий интеллектуал тараққиёти, ижодий мустақил фикрлашини таъминлашга хизмат қила олади[2]. Ўқув материални, шу жумладан, она тили дарсларида тилшунослик фани асосларини ташкил этган қоида ва таърифларни куруқ ёдлаш, уни тушуниб тушунмай қабул қилиш, олдинги дарсларнинг материалларини амалий жиҳатдан ўзлаштирмай туриб янги материални ўрганишга уриниш ўқувчининг билиш, мустақил фикрлаш, ижодкорлик каби кўпқиррали фаолиятини ривожлантиришга муайян даражада тўсқинлик қилади. Бундай ҳолларда ўзлаштирилган билимлар, назарий тушунчалар ўқувчи томонидан тўла қабул қилинмай, ўзлаштирилмай қолиб кетади ёки ўзлаштирилганда ҳам ўқувчи хотирасида «ортиқча юк»га айланади. (Она тили дарсларида прагматика таълим мазмунида берилган назарий маълумотларни ўқувчига сингдириш «соя»сида қолдими, ўша ерда мақсадга бориш йўлига тўсиқ қўйилади.)

Ўрта махсус, касб-ҳунар таълими тизими кадрларининг малакасини оширишда «Она тили ва адабиёт ўқув предметларини ўқитишда замонавий ёндашувлар» ўқув модули мавжудлигини биламиз. Академик лицей (КХК)лари ўқитувчилари малакасини ошириш курси ўқув режасидаги мазкур ўқув модулини ўқитишда юқорида кўрсатилган жиҳатларга жиддий эътибор қаратиш лозим. Жумладан, ўрта махсус, касб-ҳунар таълими тизими она тили таълими йўналишида Б.Менглиев ва б.ларнинг тўрт қисмдан иборат «Она тили» дастур ва дарсликларидан фойдаланилмоқда. Афсуски, бу манбалар ҳозирги кун ўрта махсус, касб-ҳунар таълими тизими учун ишлаб чиқарилган ДТС талабларига тўла жавоб бера олмайди. Сабабки, она тили дарсликлари ҳамон тилшунослик фанига айлантириб қўйиляпти, натижада академик лицей (КХК)лари ўқувчиларининг ихтисосий нутқини ўстириш мақсади грамматизм соясида қолиб кетмоқда. (Педагогика касб-ҳунар коллежи ўқувчисига ҳам, тиббиёт ёки қурилиш ёки санъат касб-ҳунар коллежи ўқувчисига ҳам она тили дарсларида ҳамон унлилар таснифи, ундошлар таснифи каби мавзулар ўргатилмоқдаки, она тили дарслари болада ихтисосий нутқни шакллантириш ва ривожлантириш мақсадидан четда қолмоқда.) Хўш, мазкур муаммоларни бизга ким ва қачон ечиб беради?

Бизнингча, давр ҳар бир соҳа мутахассисидан бу каби муаммолар ечимини ҳал қилишда жонбозлик кўрсатишни талаб этмоқда. Демак, ўрта махсус, касб-ҳунар таълими кадрларининг малакасини ошириш тизими бу

борада соҳа мутахассисларининг муаммо ечимига қаратилган ишларини тизимлаштиришда етакчи бўлмоғи зарур. Табиийки, бу муайян йўналиш, жумладан, ўрта махсус, касб-хунар таълими кадрларининг малакасини ошириш тизимида она тили таълимига қаратилган ўқув дастурларида ўз ифодасини топтоғи зарур. Бунинг учун:

–ўрта махсус, касб-хунар таълими она тили ўқув предмети ўқитувчиларига дарсларда фақат дарсликлардан эмас, бола йўналтирилган соҳага мос ўқув топшириқлари тизимидан фойдаланишни, бундай алгоритмик топшириқлар тизимини ҳар бир ўқитувчининг ўзи ишлаб чиқиши ва қўллаши лозимлиги сингдириш; шунингдек, алгоритмик топшириқлар тизимини ишлаб чиқиш йўл ва усуллариини ўргатиш; (Таъкидлаш жоизки, алгоритмик топшириқлар тизимини кимдир тайёрлаб беришини кутиш ўқитувчи учун ўз касбига эътиборсизликдир.)

–Элимизда «Бировнинг чайнаб бергани ош бўлмас» деган мақол бор. Ўзбек педагогикаси, дидактикаси ва психологиясида бихеовиристтик назарияга асосланган ҳамда XIX аср охири XX асрнинг бошларидаги ижтимоий-иқтисодий талабларга жавоб берадиган ретроскопик-рецептив усулда билимдон ижрочини етиштиришга қаратилган таълим тизими ўз вазифасини ўтаб бўлганлигини, янги давр – тугал бозор иқтисоди даври тамоман бошқа шахсга – мустақил ижодий тафаккурга қодир тадбиркор шахсга мухтож эканлиги масаласи муҳокамаси қарийб ўттиз йил олдин кун тартибига қўйганлигини ҳисобга олсак, энди ўқувчиларимизга мавзуларни «тайёр ош» сифатида беришимиз таълим мақсади ва мазмуни орасидаги мутаносибликнинг таъминланишига тўсқинлик қилади. Шу боис ўқувчиларни «Ахборот банки»дан фойдаланишга кўниктириш, малака ошириш тизимида эса соҳа мутахассислари томонидан тўпланган тажрибаларга таяниб «Ахборот банки» яратиш муаммосини ҳал этиш.

Зеро, давр ўрта махсус, касб-хунар таълими тизимида ўқувчиларга ўзбек тили қурилиши ҳақидаги билимни эмас, балки она тили имкониятларини эгаллаш механизм ва усулини беришини тақозо қилмоқда. «Она тили ва адабиёт ўқув предметларини ўқитишда замонавий ёндашувлар» ўқув модулида шу жиҳатларга жиддий эътибор қаратиш фойдадан холи бўлмайди.

Хуллас, давр юқори малакали кадрлар тайёрлаш масаласига таълимнинг қуйи бўғинлариданок эътибор қаратишни тақозо этади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни.–Тошкент, 2020.
2. Юлдашева Д.Н. Мактабда она тили таълими муаммолари// BuxDU ilmiy axboroti (ISSN 2181-6875).–Buxoro, 2020, № 3 (75).– 268-277-б.
3. Юлдашева Д.Н. Развитие целей обучения родному (узбекскому) языку. – Germaniya: “LAP LAMBERT Academic Publishing RU” ISBN: 978-620-0-56786-4.– 2020.–125 с.

